

Seminář Elektronické zdravotnictví pro občana, zdravotní gramotnost a knihovny [1]

Autor:

- [LESENKOVÁ, Eva](#) [2]

Číslo:

- [2019, ročník 28, číslo 3](#) [3]

Rubrika:

- [Z odborných orgánů](#) [4]

Klíčová slova:

- [zdravotní gramotnost](#) [5]

Dne 26. září 2019 se v prostorách Univerzity Karlovy v pražských Jinonicích uskutečnil seminář [Elektronické zdravotnictví pro občana, zdravotní gramotnost a knihovny](#) [6], který uspořádaly [Klub lékařských knihoven SKIP](#) [7] a [Národní lékařská knihovna](#) [8] (NLK) za finanční podpory Ministerstva kultury (konkrétně z programu Knihovna 21. století). Semináře se účastnilo 17 posluchačů. Do diskusí navíc vstupovali i přednášející a hosté; celkem se aktivně zapojilo 23 účastníků.

Přednášky expertů z oblasti zdravotnictví přiblížily účastníkům [Národní strategii elektronického zdravotnictví 2016–2020](#) [9] a program [Zdraví 2020](#) [10] s důrazem na pochopení hodnoty zdraví občana a seznámení se s principy zdravotní gramotnosti. Dopolední, spíše teoretičtější zaměření programu odpoledne doplnila sdělení pracovníků NLK, kteří seznámili účastníky s novým webovým portálem [MedLike](#) [11]. Jde o portál pro potřeby široké veřejnosti, jehož hlavním cílem je soustředit odkazy na spolehlivé informace o zdraví a nemocech pro pacienty i jejich blízké.

Na semináři zazněly přednášky:

- Národní strategie elektronického zdravotnictví (EZ) ČR 2016–2020 – služby EZ a veřejně dostupné informace (Ing. Martin Zeman);
- Zdravotní gramotnost – hodnota zdraví (prof. MUDr. Jan Holčík, DrSc.);
- Nástrahy a návnady ve světě informačních zdrojů (PhDr. Ondřej Burský, DiS.);
- MedLike v Národní lékařské knihovně (Mgr. Lenka Maixnerová, PhDr. Eva Lesenková, Ph.D.);
- Testujte sami sebe aneb Naučte se hodnotit vyhledané zdroje (Bc. Klára Mašková, PhDr. Eva Lesenková, Ph.D.).

Předpokládané cíle semináře, k nimž patřilo přiblížení zásad Národní strategie elektronického zdravotnictví 2016–2020 a programu Zdraví 2020, se se způsoby, jak získat kvalitní zdravotní informace v portálu NLK MedLike, a s kritickým hodnocením kvality vyhledaných informací a rovněž motivace knihoven ke spolupráci na podpoře zdravotní gramotnosti širší občanské veřejnosti, se úspěšně podařilo naplnit. Plně to potvrdily ohlasy v hodnocení semináře.

Celkové hodnocení semináře přineslo průměrnou známku 1,1, stejnou známkou získal výběr přednášek zařazených do programu; náročnost sdělení sice byla hodnocena známkou 2,9, ale očekávání účastníků seminář splnil – svědčí o tom známka 1,0. Ve slovním hodnocení se účastníci vyjadřovali k přínosu pro praxi (oceňovali zejména praktické cvičení self-testu) a uváděli témata pro další semináře.

Významné podněty přinesla diskuse k tématu hodnocení kvality odkazovaných zdrojů o zdraví a nemoci v portálu MedLike a vyhodnocení cvičných self-testů na hodnocení kvality zdrojů.

Informace o zdraví na internetu a portál MedLike

Informace týkající se zdraví jsou jedním ze žádaných obsahů na internetu. Přes velké množství informací není vždy snadné pomocí vyhledávačů a specializovaných webů nalézt důležité a správné informace. Stejně tak je pro uživatele zdravotních informací často velmi obtížné vědět, zda má být jejich chování nebo rozhodnutí ovlivňováno určitým směrem tak, jak informuje třeba i zavádějící sdělení poskytovatele. Někdy sporná kvalita obsahu informací a služeb uživatele přivést k vyvození nepřesných závěrů, mohou být rovněž v pokušení neúčinných nebo nebezpečných samoléčeb nebo se zdržet nezbytných konzultací se zdravotnickým pracovníkem.

Zdroje informací jsou zveřejňovány za určitým účelem a o žádném se nedá říct, že by byl vždy absolutně důvěryhodný nebo ne. Z téhož důvodu také není možné automatické zhodnocení důvěryhodnosti. Vždy je důležité zamýšlet se nad konkrétními informacemi a nad tím, zda z nich můžete vycházet při svém rozhodování.

Odkazy na informace, které nabízí portál MedLike, jsou vybírány podle stanoveného procesu hodnocení kvality. Ten vychází z kritérií používaných mezinárodně uznávanými organizacemi pro certifikaci a udělování označení kvality pro webové stránky, jež se týkají zdraví, a odborných knihovnických zkušeností z praxe.

V NLK jsou vyhledávány důvěryhodné informační zdroje, které nesou charakteristiku „lege artis“, tedy obsahují informace o preventivních, diagnostických nebo terapeutických postupech, které odpovídají nejvyššímu dosaženému vědeckému poznání. Dále jsou informační zdroje posuzovány podle autorství, vlastnictví, aktuálnosti, ochrany osobních údajů, komplementarity informací, transparentnosti, uživatelské přívětivosti a ověřitelnosti údajů.

V závěru semináře si účastníci mohli otestovat své vlastní schopnosti hodnocení kvality zdrojů o zdraví a nemoci. Testovali stránky nacházející se na zadaných odkazech a jako pomůcku využívali pomocnou tabulku s kritérii kvality vytvořenou v NLK a využívanou právě při tvorbě portálu MedLike. Tato tabulka vychází z metody [testu CRAAP](#) [12] pro ověření spolehlivosti zdrojů (CRAAP je zkratka anglických výrazů *currency*, *relevance*, *authority*, *accuracy* a *purpose*, tj. jde o aktuálnost, relevanci, váhu, přesnost a účel). Každému kritériu účastníci semináře přidělovali body na stupnici od nuly do pěti a po jejich sečtení získali jednoduché skóre. Ukázalo se, že všichni správně odhadli, které ze zadaných odkazů by podle uvedené metodiky nebyly vybrány k začlenění do portálu MedLike.

Knihovny a zdravotní gramotnost

Jedním z cílů semináře byla motivace knihoven ke spolupráci na podpoře zdravotní gramotnosti širší občanské veřejnosti. Díky vyšší míře přímé komunikace s posluchači (zejména v průběhu druhé části semináře) se dařilo upozorňovat na možné formy spolupráce s NLK. Role veřejných knihoven v tomto ohledu může být velmi přínosná, jak dokládají například i [zkušenosti z USA](#) [13]. V ČR se knihovníci pomáhající veřejnosti při získávání kvalitních zdravotních informací mohou zaměřit na informování

o bezplatném portálu MedLike. Mohou rovněž v Praze absolvovat kurzy NLK zaměřené na zdravotní gramotnost, které jsou připravovány na rok 2020 (je předpokládána podpora z programu VISK 2); pozvánky na ně jsou zveřejňovány na webových stránkách NLK a jsou také zasílány do konference Knihovna. Knihovníci mohou také iniciovat školení v krajích věnovaná portálu MedLike a kritickému hodnocení informací na internetu. Zájemci byli vybídnuti k zapojení do uvedených vzdělávacích aktivit s tím, že NLK je schopna poskytovat odbornou spolupráci.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-3/seminar-elektronicke-zdravotnictvi-pro-obcana>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-3/seminar-elektronicke-zdravotnictvi-pro-obcana>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/lesenkova-eva>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-3>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/z-odbornych-organu>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/zdravotni-gramotnost>
- [6] <https://nlk.cz/2019/08/26-9-elektronicke-zdravotnictvi-pro-obcana-zdravotni-gramotnost-a-knihovny/>
- [7] <https://nlk.cz/pro-knihovny/klk/>
- [8] <https://nlk.cz/>
- [9] <http://www.nsez.cz/>
- [10] https://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/zdravi-2020-narodni-strategie-ochrany-a-podpory-zdravi-a-prevence-nemoci_8690_3016_5.html
- [11] <https://www.medvik.cz/medlike/>
- [12] <https://library.csuchico.edu/help/source-or-information-good>
- [13] <https://doi.org/10.3233/isu-170821>